

บทที่ 4

แนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี โดยการนำผลการศึกษาลักษณะปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิ ในระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี โดยเสนอรายละเอียดของกระบวนการวิจัยตามลำดับ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
4. ผลการศึกษาค้นคว้า

คำถามการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 2 นี้มุ่งศึกษาเพื่อแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามการวิจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. แนวทางและวิธีการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี คืออะไร
2. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี คืออะไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยระยะที่ 2 นี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 2 นี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research : PAR) โดยให้ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มาร่วมกันประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางและวิธีการพัฒนารวมถึงกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี โดยดำเนินการดังนี้

1. กรอบการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 2 นี้ ผู้มีส่วนอย่างสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาตามหลักเกณฑ์การเขียนวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรีมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องคำนึงและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สำคัญ 4 ประเด็น ตามแนวทางการเขียนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2550, หน้า 16) มาใช้เป็นกรอบเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

- 1.1 รูปแบบ
- 1.2 เนื้อหาสาระ
- 1.3 การใช้ภาษา
- 1.4 ความสะอาดเรียบร้อย

2. ประชากรในการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 2 นี้ มีประชากร 2 กลุ่ม คือ

2.1 ผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี จำนวน 5 รูป

2.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 รูป,คน คือ

- 2.2.1 เจ้าคณะอำเภอเสนาให้ จำนวน 1 รูป
- 2.2.2 ผู้อำนวยการสำนักศาสนศึกษาวัดสมุหประดิษฐาราม จำนวน 1 รูป
- 2.2.3 เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสในเขตพื้นที่บริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี จำนวน 5 รูป
- 2.2.4 พระสงฆ์ผู้สอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) จำนวน 4 รูป
- 2.2.5 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 1 รูป
- 2.2.6 ผู้มีประสบการณ์เชี่ยวชาญการสอนเรียงความแก้กระทู้ธรรม จำนวน

3 รูป,คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี การวิจัยระยะที่ 2 นี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแนวทางวิธีการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี คือ การจัดประชุมกลุ่มเฉพาะ (focus group discussion) เป็นการสัมภาษณ์และการสนทนาแบบเจาะประเด็นเพื่อระดมความคิดและกำหนดแนวทางพัฒนาการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากการวิจัยในระยะที่ 1 โดยอาศัยองค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาบริบทของชุมชน สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ซึ่งผู้มีส่วนอย่างสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์และได้สังเคราะห์ไว้โดยกระบวนการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เพื่อค้นพบตนเองและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชุมชนหน่วยงานและองค์กรต่อไป

การดำเนินการวิจัยในระยะนี้ เป็นการศึกษาชุมชนในที่นี้ คือ พระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิในเขตพื้นที่บริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี แบบมีส่วนร่วมโดยการจัดประชุมกลุ่มเฉพาะที่ให้ความสำคัญกับการระดมความคิดและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ ความจริงอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจ ใช้ความรู้ที่ได้ศึกษาร่วมกันมาวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาโดยกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี โดยวิธีดำเนินการดังนี้

3.1 การจัดประชุมกลุ่มเฉพาะ (focus group discussion)

ได้ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มเฉพาะขึ้นในวันที่ 17 เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2552 เวลา 13.00-15.00 น. ณ ศาลาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ของวัดสูง อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนอย่างสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้มีส่วนอย่างสำคัญ คือ พระนวกภูมิ จำนวน 5 รูป และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ เจ้าคณะอำเภอเสนาให้ จำนวน 1 รูป เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาส ในเขตพื้นที่บริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี จำนวน 5 รูป พระสงฆ์ผู้สอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) จำนวน 4 รูป พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 2 รูป พระสงฆ์ผู้มีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ จำนวน 2 รูป และครูผู้สอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 1 คน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตร

นักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีดังนี้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุมกลุ่มเฉพาะ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการบันทึกการประชุมในวันที่ 17 เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2552 เวลา 13.00-15.00 น. ณ ศาลาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ของวัดสูง อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี มีการจดเนื้อหารายละเอียดลงในสมุดบันทึก มีการใช้อุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์บันทึกเสียงและเก็บภาพด้วยกล้องถ่ายรูป ซึ่งการจัดประชุมครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์และสนทนาแบบเจาะประเด็น เพื่อระดมความคิด เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี โดยยึดตามกรอบของการวิจัยเป็นสำคัญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมนำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) แบบสร้างข้อสรุปตามกรอบการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยระยะที่ 2 โดยขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนสำคัญและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมกันพิจารณาแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี และนำไปสู่การแสวงหาแนวทางและวิธีการในการพัฒนาของผู้มีส่วนสำคัญและผู้เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในระยะที่ 2 ได้ดำเนินการตามขั้นตอน โดยนำเสนอข้อมูลที่ได้แสวงหามาในระยะของการวิจัยที่ 1 ดังนี้

จากการจัดประชุมกลุ่มเฉพาะของผู้มีส่วนสำคัญและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในวันที่ 17 เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2552 เวลา 13.00-15.00 น. ศาลาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ของวัดสูง อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี โดยมีพระวิสุทธิโสภณ เจ้าคณะอำเภอเสาไห้ เป็นประธานเปิดและปิดการประชุมกลุ่มเฉพาะ ประกอบด้วยพระสังฆาธิการ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส อาจารย์สอน ผู้เชี่ยวชาญ และครูสอนวิชาภาษาไทย โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนอย่างสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาประเด็นสำคัญและระดมความคิดเห็นนำไปสู่การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม

หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ตามลำดับของขั้นตอนที่ 1 เพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการเรียนเรียงความ แก่กระทัธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี โดยใช้กรอบของการวิจัย คือ 1) รูปแบบ 2) เนื้อหาสาระ 3) การใช้ภาษา 4) ความสะอาดเรียบร้อย มีรายละเอียดดังนี้

ประธานคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ กล่าวถึงการพัฒนาการเรียนเรียงความแก่กระทัธรรมว่า “...เป็นเรื่องที่ดีและมีประโยชน์ต่อคณะสงฆ์มาก เมื่อกล่าวถึง คำว่า “พัฒนา” ทางพระสงฆ์เรียกว่า “ภาวนา” แปลว่า ทำให้เจริญ ดังนั้นเมื่อคำนี้ไปอยู่หน้าประโยคใดก็หมายความว่า สิ่งนั้นจะต้องเจริญขึ้นเพราะปัจจุบันนี้พระสงฆ์ที่เข้ามาอุปสมบทในพระพุทธศาสนามีเวลาน้อยที่จะศึกษาหลักธรรม ซึ่งอาจเกิดจากสภาวะเศรษฐกิจของบ้านเมืองการที่จะมีผู้เข้ามาอุปสมบทกันหลายพรรษาเพื่อศึกษาหลักธรรมเหมือนสมัยก่อนนั้นคงเป็นเรื่องยากมาก เมื่อมีการพัฒนาเกิดขึ้นในการเรียนการสอนนั้นก็ถือว่าเป็นการสิ่งที่ดีมากโดยมีการพัฒนาตามกระบวนการวิจัยแล้วนั้น ผลที่ได้รับสามารถที่จะนำไปประโยชน์ใช้ในอำเภอและจังหวัดอื่นๆ ได้อีกด้วยถือว่าเป็นการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้ที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาสืบต่อไป...”

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการตามลำดับขั้นตอนการศึกษาวิจัย โดยยึดกรอบของการวิจัยดังนี้ พระสังฆาธิการ อาจารย์สอน ผู้เชี่ยวชาญ และครูสอนวิชาภาษาไทย พอสรุปได้พร้อมนำเสนอประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

1. รูปแบบ พบว่า การเขียนเรียงความแก่กระทัธรรมนั้น พระสังฆาธิการกล่าวถึงสิ่งสำคัญประการแรก คือ เรื่องของความรู้ ความเข้าใจของพระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิ เพราะถือว่าเป็นผู้ที่บวชใหม่ยังไม่มี ความเข้าใจแน่นอน การจัดการเรียนการสอนต้องมีความเชื่อมโยงจากง่ายไปหายาก ตรงนี้ให้อาจารย์สอนที่จะดำเนินการควรมีเทคนิควิธีสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายและไม่เกิดความเครียดจนเกินไป ในเรื่องของรูปแบบ ควรที่จะเน้นให้มากกว่าส่วนอื่นๆ เพราะถ้าพระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิเขียนผิดรูปแบบแล้วเชื่อว่าในรายวิชานี้คงจะสอบไม่ผ่านเกณฑ์ตามหลักสูตรและจะส่งผลให้รายวิชาที่เหลือต้องทำคะแนนให้ได้สูงอาจจะต้องตอบถูกหมดเกือบทุกข้อด้วย ฉะนั้นเป็นเรื่องที่ยากมากสำหรับพระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิ“...แนวทางการเขียนเรียงความแก่กระทัธรรม ที่เป็นประเด็นปัญหา ควรให้อาจารย์ที่สอนการเขียนเรียงความแก่กระทัธรรมต้องปลูกฝังเสริมสร้างความศรัทธาในรายวิชาก่อนเบื้องต้น เมื่อพระนวกภูมิมีศรัทธาความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถเขียนได้ ก็สามารถมีกำลังใจที่จะปฏิบัติอย่างเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการสร้างศรัทธาก่อนจะสอนเป็นสิ่งที่เสริมให้ในส่วนรูปแบบนั้น ต้องให้พระนวกภูมิฝึกอบรมการเขียนที่ละเกณฑ์ ซึ่งแบ่งเป็นแผนการสอนที่ละเกณฑ์ จากเดิมมีการฝึกเขียนแบบรวมทั้งหมดทำให้มีปัญหาในการจดจำ...”

2. เนื้อหาสาระ พบว่า เนื้อหาสาระที่จะนำมาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม "ต้องให้พระนวกภูมิศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหลังจากฝึกการเขียนแล้ว และต้องรอบรู้ในข่าวสารบ้านเมืองด้วย เพราะจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะสามารถนำไปบรรยายขยายความแก้กระทู้ธรรมได้ดี..." กล่าวโดยอาจารย์สอน และควรมีแผนการสอนที่ฝึกอบรมด้านการปฏิบัติให้มากกว่าด้านทฤษฎีให้ฝึกเขียนโดยยังไม่ต้องยึดเกณฑ์การสอบอาจารย์สอนกำหนดหัวข้อเรื่องให้พระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิได้ฝึกเขียน เช่น การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การรักษาศีล เป็นต้น และกำหนดให้เขียนเรียงความที่น้อยไปหามาก เช่น กำหนดให้ฝึกเขียนครั้งที่ 1 เขียนให้ได้ จำนวน 10 บรรทัด ครั้งที่ 2 เขียนให้ได้ จำนวน 20 บรรทัด ครั้งที่ 3 เขียนให้ได้ จำนวน 30 บรรทัด เมื่ออาจารย์สอนสำรวจความเป็นไปได้ของนักเรียนว่ามีความคล่องแคล่วในการเขียนแล้ว ก็ลองให้ฝึกเขียนตามรูปแบบ เพื่อเกิดความชำนาญและควรให้การบ้านกลับไปเขียนที่วัดมาส่งก็จะเป็นการดี

เนื้อหาสาระ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนกล่าวว่า "...ต้องจับใจอธิบายพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกมาอ้างอิงต้องให้ได้สมเหตุสมผล และนำเสนอข้อมูลตามลำดับสามารถอ่านเข้าใจง่ายปลุกใจให้อยากปฏิบัติตาม ซึ่งการอธิบายให้มีข้อมูลโดดเด่นจับใจนั้น..." กล่าวโดยพระสังฆาธิการผู้เชี่ยวชาญ "...อาจารย์สอนควรมีเทคนิควิธีการอธิบายที่สามารถเข้าใจง่าย ต้องมีการฝึกการเขียนเรียงความหลาย ๆ รูปแบบ เช่น ตัวอย่างเรียงความทางวิชาภาษาไทย หนังสือวารสาร บทความ เหล่านี้เป็นต้น มาให้พระนวกภูมินำไปศึกษา เพื่อจะได้แนวทางความคิดที่จะนำไปใช้ในการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมของตนเองต่อไป..." กล่าวโดยอาจารย์สอน "...ควรให้ฝึกหัดถอดความหมายพุทธศาสนสุภาษิตจากภาษาบาลี ให้เข้าใจง่ายต่อการอธิบายขยายความหมาย ดังนั้นอาจารย์สอนต้องมีการอธิบายให้ความรู้ในวิธีการ แปลความหมายจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยและใช้เนื้อหาเป็นภาษาที่ญาติโยมสามารถอ่านและเข้าใจ น่าจะทดลองแปลความหมายเนื้อหาสาระพุทธศาสนสุภาษิตจากภาษาบาลีแล้วแลกกับท่านอื่นที่เรียนด้วยกัน ช่วยกันอ่านแล้วให้สรุปว่าเนื้อหาที่ได้อ่านนั้นมีความเข้าใจและรู้เรื่องหรือเปล่า..." ซึ่งอาจารย์สอนค่อยกับกำดูแล สังเกตการณ์ อาจารย์ควรมีการสอนก่อน "...บรรยายอธิบายหลักธรรมะก่อนที่จะให้ฝึกเขียนแต่ไม่ต้องอธิบายจนมากเกินไป เหมือนกับว่าเราเกริ่นนำให้ท่านนั้น เพื่อให้พระนวกภูมิ ได้จับประเด็นเนื้อหานำไปใช้เขียนขยายความ..."

3. การใช้ภาษา พบว่า การใช้ภาษาในการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม โดยพระสังฆาธิการผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า เป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจมาก เพราะว่า "...ภาษาพูดกับภาษาเขียนแตกต่างกันมากและยังเป็นการใช้ภาษาสำนวนทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้วด้วยนั้น สำหรับพระนวกภูมิ ซึ่งยังเป็นผู้ที่เข้ามาศึกษาใหม่ ก็อาจจะติดการใช้ภาษาทางบ้าน ดังนั้นต้องให้ฝึกแปลสำนวนภาษาพูดเป็นภาษาเขียนการเขียนถ้อยคำสำนวนที่อ่านง่ายเข้าใจง่ายหลีกเลี่ยงคำไม่สุภาพอาจารย์สอนควรอธิบายเสริมให้นักเรียนตระหนักให้ระวังข้อนี้ให้มากด้วย"

4. ความสะอาดเรียบร้อย พบว่า อาจารย์ผู้สอนรูปที่ 1 กล่าวถึงความสะอาดและความเรียบร้อยเป็นสิ่งที่อาจารย์ผู้ตรวจจะเห็นก่อนในเบื้องต้น เพราะเหมือนเป็นหน้าตาของเรา ถ้าอาจารย์ตรวจเปิดดูที่กระดาษสอบไม่มีการลบ ชีตเขียน ชีตฆ่าประโยชน์แล้วสะอาดตา ตัวหนังสือเป็นระเบียบเรียบร้อย ตัวหนังสือมีความสวยงาม ถ้าวิเคราะห์แล้วก็สามารถบอกได้ว่า พระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิรูปนี้มีความตั้งใจในการเขียน ดังนั้นอาจารย์สอนต้องเน้นวางกฎเกณฑ์ข้อบังคับในตอนสอนอาจจะใช้วิธีหักคะแนนตามรอยลบรอยขีดฆ่า “...อาจจะใช้เทคนิคการเขียนลงกระดาษสำรองก่อนเขียนจริงหรือไม่แน่ใจในบางตอนควรให้พระนวกภูมินั่งตั้งสติด้วยวิธีการทำสมาธิและทบทวนข้อความเนื้อหาเหล่านั้นจะเป็นดี...” และอาจารย์ผู้สอนรูปที่ 2 กล่าวเสริมว่า “...ควรต้องมีแผนการเรียนการสอนที่แบ่งเป็นเรื่องๆ ให้ต่อเนื่องกันไปไม่ควรใช้วิธีสอนเหมือนปีที่ผ่านมา ที่ให้อาจารย์สอนนั้นอธิบายรวมกันหมดทุกชั้นตอนอาจจะจำไม่ได้หมดและค่อยกล่าวตามจึงทำให้ไม่เข้าใจ และควรจัดทำโครงการและจัดตารางการเรียนการสอนให้มีความต่อเนื่องกัน ไม่ให้เหมือนในปีที่ผ่านมา คือ วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม เรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ฉะนั้นส่วนมากนักเรียนจะลืมรูปแบบการเขียน หรือทำให้ไม่เกิดความชำนาญในการเขียน..”

จากการระดมความคิดเห็นของการประชุมกลุ่มเฉพาะได้แนวทางและวิธีการพัฒนาการและดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี สามารถสรุปกระบวนการวิจัยในขั้นตอนได้ดังนี้

1. สรุปปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี
ปรากฏผลดังตาราง 5

ตาราง 5 ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตร
นักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี

ประเด็นที่ศึกษา	ปัญหาที่ค้นพบระยะที่ 1	ความต้องการพัฒนา	ยุทธศาสตร์แนวทาง วิธีการพัฒนา
1. รูปแบบ	- พระนวกภูมิ ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม ไม่สามารถจำรูปแบบที่เป็นเกณฑ์การเขียนได้ถูกต้อง - พระนวกภูมิ ขาดความรู้ความเข้าใจ ในการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม	- ต้องการให้อาจารย์สอนความรู้ ความเข้าใจรูปแบบตามเกณฑ์ การเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม ได้ถูกต้อง - ต้องการให้มีการอบรมวิธีการฝึกปฏิบัติจริง	- โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม - โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องรูปแบบถูกต้องตามเกณฑ์ - โครงการอบรมวิธีการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม โดยแบ่งเป็นแผนการเรียนย่อย - สร้างเสริมความศรัทธาเชื่อมั่นในตนเองให้กับพระนวกภูมิ
2. เนื้อหาสาระ	- พระนวกภูมิ ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาสาระหลักธรรม จึงไม่สามารถอธิบายขยายความในการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม ได้ถูกต้องตามเนื้อหาสาระที่สนามหลวงกำหนดไว้ได้ - พระนวกภูมิ ขาดความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาสาระหลักธรรมจึงไม่สามารถเขียนอธิบายขยายความได้ถูกต้อง	- ต้องการให้อาจารย์สอนความรู้ ความเข้าใจ เนื้อหาสาระหลักธรรมต่างๆ - ต้องการให้มีการอบรมวิธีการฝึกฝนทักษะการวางโครงเรื่อง การตีความหมายจากข้อหลักธรรมต่างๆ โดยฝึกอธิบายข้อหลักธรรมสั้นๆ และฝึกปฏิบัติจริงในการเขียน	- โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องเนื้อหาสาระหลักธรรมต่างๆ - โครงการอบรมวิธีการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม โดยแบ่งเป็นแผนการเรียนย่อย - โครงการอบรมวิธีการวางโครงเรื่อง การตีความหมายจากข้อหลักธรรมต่างๆ โดยฝึกอธิบายข้อหลักธรรมสั้นๆ และฝึกปฏิบัติจริงในการเขียน - สร้างเสริมความศรัทธาเชื่อมั่นในตนเองให้กับพระนวกภูมิ

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	ปัญหาที่ค้นพบระยะที่ 1	ความต้องการพัฒนา	แนวทางวิธีการพัฒนา
3. การใช้ภาษา	1. พระนวกภูมิ ไม่มีทักษะการใช้ภาษาในการเขียน ยังขาดการฝึกเขียนหนังสือ และไม่มีความรู้ด้านภาษาที่นำมาใช้ให้เหมาะสมกับการเขียน ยังใช้ภาษาพูดเป็นภาษาเขียน และมีปัญหาเรื่องการเขียนหนังสือผิดมาก เขียนตัวหนังสือตกๆ หล่นๆ จึงทำให้ประโยคนั้นๆ ขาดความหมาย 2. พระนวกภูมิ ขาดความรู้ความเข้าใจ ภาษาที่นำมาใช้ให้เหมาะสมกับการเขียน และทักษะการใช้ภาษาในการเขียน และการฝึกเขียนหนังสือ	1. ต้องการให้อาจารย์สอนความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้ภาษา ที่ถูกต้อง 2. ต้องการให้มีการฝึกปฏิบัติจริงในการเขียน	1. โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องการใช้ภาษาที่ถูกต้อง 2. โครงการอบรมวิธีการเขียนเรียงความแก่ กระทุษธรรม โดยแบ่งเป็นแผนการเรียนย่อย 3. สร้างเสริมความศรัทธาเชื่อมั่นในตนเองให้กับพระนวกภูมิ
4. ความสะอาดเรียบร้อย	1. พระนวกภูมิ ไม่มีความละเอียดรอบคอบในการตรวจสอบหลังจากการเขียนเรียงความเสร็จเรียบร้อยแล้ว และไม่มี การวางแผนก่อนลงมือเขียนจริงๆ จนทำให้การเขียนเรียงความแก่กระทุษธรรม ดูไม่สะอาดและเรียบร้อยจนทำให้เสียคะแนนส่วนนี้มาก 2. พระนวกภูมิ ขาดความละเอียดรอบคอบ และไม่มีการวางแผนก่อนลงมือเขียนจริงๆ	1. ต้องการให้อาจารย์สอนความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผนการเขียน เรียงความแก่กระทุษธรรม 2. ต้องการให้มีการฝึกฝนทักษะให้มีความละเอียดรอบคอบ และฝึกปฏิบัติจริงในการเขียน	1. โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องการวางแผนการเขียนเรียงความแก่กระทุษธรรม 2. โครงการอบรมวิธีการเขียนเรียงความแก่กระทุษธรรม โดยแบ่งเป็นแผนการเรียนย่อย 3. สร้างเสริมความศรัทธาเชื่อมั่นในตนเองให้กับพระนวกภูมิ

2. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี

จากการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนอย่างสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ได้ร่วมกันกำหนดดัชนีชี้วัดของการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 แนวทางและวิธีการ และดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี

วิธีการฝึกอบรม	ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ
การพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิ ผู้วิจัยและอาจารย์สอนวิชาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม ร่วมกันดำเนินการพัฒนาตามแผนการเรียนย่อยต่างๆ ของแบบหรือชุดฝึกวิธีการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม	1. พระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิ มีความรู้เกี่ยวกับการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม จากแบบสอบถามตามกรอบของการวิจัย คือ 1) รูปแบบ 2) เนื้อหาสาระ 3) การใช้ภาษา 4) ความสะอาดเรียบร้อย หลังการพัฒนา จำนวนตอบถูกอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 80 ขึ้นไป
1. ผู้วิจัยและอาจารย์สอน ชี้แจงวัตถุประสงค์การให้ความรู้อธิบายบรรยายเนื้อหาสาระ ตามใบความรู้แต่ละแผนการเรียนการสอนตามกรอบการวิจัยทั้ง 4 เรื่อง ของการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม	2. พระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิ มีความรู้เกี่ยวกับลำดับขั้นตอนการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม จากแบบทดสอบ หลังการพัฒนา จำนวนตอบถูก อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 80 ขึ้นไป
2. ผู้วิจัยและอาจารย์สอนให้ ฝึกหัดการเขียนตามแผนการเรียนหลังจากได้รับความรู้ ถ้ามีข้อสงสัยประการใดให้ยกมือขึ้นถาม	3. พระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิ มีความรู้เกี่ยวกับการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมจากการทดสอบเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมตามเกณฑ์การตรวจธรรมสนามหลวงหลังการพัฒนาทำคะแนนได้ระหว่าง 70-100 คะแนน ทุกๆ ประเด็น อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 80 ขึ้นไป
3. ผู้วิจัยและอาจารย์สอนประเมินการพัฒนาหลังจากฝึกหัดการเขียนตามชุดแผนการเรียนโดยใช้เครื่องมือการวิจัย ประเมินผลแต่ละกิจกรรม	

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี จากข้อมูลที่ได้รับได้แสวงหาในการวิจัยในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ปรากฏว่า ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนากาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี ได้ร่วมกันเสนอแนวทาง และวิธีการอย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนากาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมไว้หลายลักษณะซึ่งการสร้างยุทธศาสตร์นั้น เพื่อพัฒนากาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์การและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่า การฝึกอบรมเรียนรู้เป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาเนื่องจากหลักการวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการฝึกอบรมเรียนรู้ คือ การพัฒนาพระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิ มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะกาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี ประยุกต์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการสอบธรรมสนามหลวงให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ดำเนินการพิจารณาแนวทางและการพัฒนากาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี พบว่า กิจกรรมที่ต้องพัฒนา 3 เรื่องสำคัญ คือ 1) เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจกาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม 2) ฝึกกาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม 3) เสริมสร้างศรัทธาเจตคติที่ดีในเรื่องกาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนากาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรีร่วมกับผู้มีส่วนสำคัญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามประเด็นสำคัญๆ เกี่ยวกับการพัฒนากาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี โดยอาศัยโครงการต่อเนื่อง คือ โครงการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ของคณะสงฆ์อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี ประจำปีการศึกษา 2552 โดยมีพระวิสุทธิโสภณ ตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอเสาให้ เป็นผู้อนุมัติและรับผิดชอบโครงการ เพื่อใช้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม โดยผู้วิจัยเขียนโครงการสำหรับการวิจัยและพัฒนาขึ้นใหม่ 1 ฉบับ ตารางการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์อำเภอเสาให้ เพื่อสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาเรื่องกาเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม พบว่า การวางแผนเพื่อดำเนินการฝึกอบรมตามชุดแผนการเรียนจะใช้ระยะเวลาจำนวน 5 วัน ซึ่งมีการพัฒนาที่ต่อเนื่องกันจนเสร็จสิ้นกระบวนการฝึกอบรม ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละส่วนตามลำดับดังต่อไปนี้

โครงการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี ประจำปีการศึกษา 2552

1. ลักษณะของโครงการ โครงการต่อเนื่อง
2. แผนงาน โครงการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม)

3. สนองนโยบาย โครงการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม)
4. หน่วยงานรับผิดชอบ คณะสงฆ์อำเภอเสนาให้
5. หลักการและเหตุผล

การศึกษาของคณะสงฆ์ในประเทศไทยได้มีความเจริญรุ่งเรืองมาตามยุคตามสมัย ซึ่งในยุคแรกๆ เป็นการศึกษาพระไตรปิฎกรูปแบบภาษาบาลี โดยสมัยก่อนพระสงฆ์และสามเณร พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ และเจ้านายที่รับราชการบริหารบ้านเมืองเท่านั้นที่ได้ศึกษา ส่วนคนสามัญธรรมดาถ้าไม่ได้บวชเรียนแล้วจะมีโอกาสได้ศึกษาน้อยมาก ตั้งแต่อดีตมาการศึกษาพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในประเทศไทยมีระบบการศึกษาพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) หรือที่เรียกว่า “นักธรรม” ในปัจจุบันนี้ระบบการศึกษาพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ประเทศไทยได้มีการจัดระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ไทยมีอยู่ 2 แผนก คือ 1) แผนกนักธรรม เป็นการศึกษาเรียนรู้ตั้งแต่นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก เรียน 3 ระดับตามหลักสูตรที่ใช้เรียนกันอยู่ในปัจจุบันนี้ จะมีการสอบชันนวกภูมิด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้พระสงฆ์และสามเณรผู้บวชใหม่ได้มีการทดสอบความรู้ที่เรียนมาตลอดระยะเวลา 3 เดือน ก่อนที่ออกพรรษาแล้วลาสิกขา (สึก) ถ้าสอบผ่านตามเกณฑ์ก็จะมีใบวุฒิปัตร์ในส่วนของชันนวกภูมิมอบให้ โดยการรับรองจากเจ้าคณะจังหวัดนั้นๆ ซึ่งในชันนวกภูมินี้ การเรียนก็จะใช้หลักสูตรของนักธรรมชั้นตรีเหมือนกันทุกประการเพียงแต่ว่าการสอบและการออกปัญหาให้ทดสอบนั้นจะเป็นแค่แต่ละระดับภาคจัดทำเพื่อให้ทดสอบการสอบชันนวกภูมินั้นจะมีการสอบทั่วทุกๆ จังหวัดเหมือนกับการสอบธรรมสนามหลวงและในแผนกนักธรรมนี้ การเรียนพระปริยัติธรรมก็ยังคงใช้ระบบการเรียนการสอนแบบโบราณอยู่เป็นส่วนใหญ่ผลการศึกษาจึงเป็นลักษณะที่น่าเป็นห่วง เพราะสอบตกมากกว่าสอบได้จริงอยู่ที่การวัดผลหรือการสอบนั้นมีการสอบได้และมีการสอบตก แต่การสอบตกมักจะทำให้เสียกำลังใจเสียเวลาและเสียอะไรอื่นๆ อีกหลายประการ ถ้าหากสอบได้ก็จะทำให้เกิดกำลังใจไม่เสียเวลา มีความพากเพียรพยายามที่จะเล่าเรียนศึกษาในชั้นสูงขึ้นไปและเป็นศักดิ์ศรีแก่ตนเองแก่วงศ์ตระกูลและแก่สำนักเรียนที่ตนอาศัยอยู่ด้วย สรุปว่าสอบได้ดีกว่าสอบตกแน่นอน

จากสภาพทั่วไปการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ในปัจจุบันของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จะดำเนินการเรียนการสอนในช่วงเข้าพรรษาของทุกๆ ปีการศึกษา ณ สำนักศาสนศึกษาของวัดสมุหประดิษฐาราม ตำบลสวนดอกไม้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี จากการศึกษาข้อมูลการประเมินผลของพระสงฆ์และสามเณรในทุกๆ ระดับชั้น คือ ชันนวกภูมินักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก เกี่ยวกับด้านการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ในปีการศึกษาที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ สาเหตุเป็นเพราะว่า พระสงฆ์และสามเณรของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่มีความตั้งใจในการศึกษาเทคนิควิธีสอนของคณาจารย์ เป็นต้น ซึ่งทางคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้มีความพยายามที่จะ

ปรับปรุงแก้ไขและหาวิธีการที่จะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนของพระสงฆ์และสามเณรในเขตพื้นที่ปกครองของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ฉะนั้นในปีการศึกษา 2552 นี้มีผู้เรียนชั้นนวกภูมิ แบ่งเป็นพระสงฆ์ จำนวน 46 รูป และเป็นสามเณร จำนวน 6 รูป รวมนักเรียน จำนวน 52 รูป ที่เข้าร่วมอบรมตามโครงการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี

ในปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันนี้ ทางคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ ได้มีการวิจัยและพัฒนาของพระนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนา คือ พระมหาสุทัศน์ เขียนจันทิก ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี โดยมีการศึกษาวิจัยมาเป็นระยะเริ่มตั้งแต่ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนา พบว่า พระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิ มีปัญหาเรื่องการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมและต้องการพัฒนาในด้านนี้โดยตรงเพราะสามารถจะส่งผลให้สอบผ่านและสอบไม่ผ่านหลักสูตรได้ และผู้วิจัยได้ดำเนินการแสวงหาแนววิธีการพัฒนามีการจัดประชุมสนทนากลุ่มปรึกษาหารือจากผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย สรุปผลว่า ประธานสงฆ์ คือ ท่านเจ้าคณะอำเภอเสนาให้ เมตตาอนุเคราะห์อนุญาตให้ผู้วิจัยร่วมกันพัฒนาพระสงฆ์และสามเณร โดยอาศัยโครงการของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ ในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ส่วนรวมต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น และต่อการศึกษาของคณะสงฆ์ในประเทศไทยสืบต่อไป

6. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิเกี่ยวกับการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี จนสามารถพัฒนานำไปใช้สอบธรรมสนามหลวง ได้อย่างถูกต้อง

7. เป้าหมาย

พระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิ ประจำปีการศึกษา 2552 จำนวน 52 รูป

8. พื้นที่การดำเนินการ

สำนักศาสนศึกษาของวัดสมุหประดิษฐาราม ตำบลสวนดอกไม้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี

9. ระยะการดำเนินการ

เริ่มการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม ตามกำหนดการในตารางโครงการ คือ วันที่ 31 เดือนกรกฎาคมถึง 4 เดือนสิงหาคม พุทธศักราช 2552 จำนวน 5 วัน

10. ขั้นตอนการดำเนินงาน

10.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากรเป้าหมาย

10.2 เสนอแนวทางและวิธีการพัฒนาต่อเจ้าคณะอำเภอเสนาให้เพื่อขออนุญาตใช้แผนการพัฒนาในโครงการ

10.3 ประชุมชี้แจงผู้ช่วยวิจัยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน

10.4 ประสานงานติดต่อพระอาจารย์ผู้สอนการเขียนเรียงความแก่กระทู้ธรรม

10.5 จัดทำเอกสารประกอบการฝึกอบรมพัฒนาการเขียนเรียงความ

10.6 ดำเนินตามแผนการพัฒนาที่กำหนดดังนี้

10.6.1 ฝึกอบรมชุดแผนการเรียนการสอนเรื่องการเขียนเรียงความแก่กระทู้ธรรม หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี สำหรับพระภิกษุสงฆ์ของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี มีรายการอบรมพัฒนาการเขียนเรียงความแก่กระทู้ธรรม โดยกำหนดการเรียนการสอนจำนวน 5 วัน คือ

10.6.1.1 แผนการเรียนการสอน วันที่ 1 คือ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนเรียงความแก่กระทู้ธรรม โดยกำหนดการอบรมไว้ดังนี้

- 1) ความหมายของการเรียงความแก่กระทู้ธรรม
- 2) หลักการเขียนเรียงความ
- 3) ลักษณะสำคัญการเขียนเรียงความแบบเทศนาโวหาร
- 4) เกณฑ์สำคัญในการเรียงความ
- 5) เกณฑ์การตรวจคะแนนของสนามหลวงแผนกธรรม
- 6) คำแนะนำสำหรับผู้เข้าสอบ
- 7) หลักสูตรและพุทธศาสนสุภาษิต
- 8) แบบฟอร์มการเขียนเรียงความ
- 9) ตัวอย่างการเขียนเรียงความ
- 10) สรุปผลแผนการเรียนการสอน วันที่ 1

10.6.1.2 แผนการเรียนการสอน วันที่ 2 คือ อบรมให้ความรู้เทคนิคและการฝึกเขียนเรียงความ โดยกำหนดการอบรมไว้ดังนี้

- 1) ถอดความหมาย
- 2) อธิบายประเด็นหลัก
- 3) ชักเข้าหาหลักธรรม
- 4) แนวอธิบายพุทธศาสนสุภาษิต
- 5) หลักการอธิบายความกระทู้ธรรม
- 6) การทดลองฝึกเขียนเรียงความแก่กระทู้ธรรม
- 7) สรุปผลแผนการเรียนการสอน วันที่ 2

10.6.1.3 แผนการเรียนการสอน วันที่ 3 คือ อบรมให้ความรู้วิธีการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม โดยกำหนดการอบรมไว้ดังนี้

- 1) วิธีการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม 2 แบบ
- 2) การแต่งกระทู้ธรรมแบบบาลีและอรรถกถารวมกัน
- 3) อารัมภบทเรียงความแก้กระทู้ธรรม
- 4) หลักการเชื่อมกระทู้ธรรม
- 5) หลักการสรุปความกระทู้ธรรม
- 6) การแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม
- 7) การทดลองฝึกเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม
- 8) สรุปผลแผนการเรียนการสอน วันที่ 3

10.6.1.4 แผนการเรียนการสอน วันที่ 4 คือ อบรมให้ความรู้การแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม โดยกำหนดการอบรมไว้ดังนี้

- 1) ร่างโครงเรื่องของกระทู้ธรรมที่จะแต่งโดยย่อ
- 2) การใช้ภาษาในการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม
- 3) การยกอุทาหรณ์มาแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม
- 4) การเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม
- 5) ความบกพร่องในการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม
- 6) หลักการตรวจเรียงความแก้กระทู้ธรรม
- 7) การทดลองฝึกเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม
- 8) สรุปผลแผนการเรียนการสอน วันที่ 4

10.6.1.5 แผนการเรียนการสอน วันที่ 5 คือ การทดสอบการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม โดยสร้างสถานการณ์จำลองการสอบธรรมสนามหลวงมีกฎระเบียบ ข้อบังคับตามแบบแผนเพื่อประมวลผลการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม โดยกำหนดการอบรมไว้ดังนี้

- 1) ประเมินผลตรวจให้คะแนนการเขียนกับดัชนีชี้วัดความสำเร็จ .
- 2) สรุปผลการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมดังต่อไปนี้ 1) การเขียนรูปแบบ 2) เนื้อหาสาระในการเขียน 3) การใช้ภาษาในการเขียนเรียงความ 4) การเขียนเรียงให้มีความความสะอาดเรียบร้อย

10.6.1.6 ประเมินผลการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมดังนี้ 1) ประเมินผลด้วยแบบสอบถามวัดความรู้ 2) ประเมินผลด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ 2) ประเมินผลด้วยการทดสอบการเขียน และ 4) ประเมินผลด้วยแบบสอบถามเจตคติต่อการพัฒนา

11. วิทยาการในการพัฒนา

11.1 วิทยาการประจำ คือ พระมหาสุทัศน์ ปญฺญาวโร ผู้วิจัย

11.2 วิทยาการ เป็นผู้ช่วยวิจัย คือ พระปลัดไสว วราสโก พระสมุห์กมล กมโล
พระสำราญ วุฑฺฒิสโร อาจารย์วิชาพระพุทธธรรม

12. ผู้รับผิดชอบโครงการ

พระวิสุทธิโสภณ เจ้าคณะอำเภอเสนาให้ และผู้อนุมัติโครงการ

13. งบประมาณ

เป็นงบประมาณกลางจากโครงการใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้

1. ค่าเครื่องตีมน้ำปานะ	จำนวนเงิน	11,000 บาท
2. ค่ารถรับส่ง	จำนวนเงิน	23,375 บาท
3. ค่าวัสดุ/อุปกรณ์	จำนวนเงิน	14,900 บาท
4. อื่นๆ	จำนวนเงิน	6,375 บาท
5. รวมงบประมาณ	จำนวนเงิน	55,650 บาท

14. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

14.1 พระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี
มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและมีการพัฒนาการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม หลักสูตร
นักธรรมชั้นตรี ได้ถูกต้องตามเกณฑ์การสอบธรรมสนามหลวง

14.2 พระสงฆ์และสามเณรชั้นนวกภูมิของคณะสงฆ์อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี
สามารถนำความรู้ไปใช้สอบธรรมสนามหลวงได้ตามเกณฑ์และสามารถแนะนำให้ผู้อื่นเรียนรู้
เรื่องการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมอย่างถูกต้อง